

De activiteiten in 2015

Kern van het beleid

Kern van het beleid van de vereniging Leefmilieu vormt het streven naar een groen en gezond Leefmilieu. Een milieu waarin mensen veilig kunnen wonen en werken, zonder gezondheidsschade door milieubelasting en milieuoverlast. Het gaat daarbij niet alleen om negatieve ontwikkelingen te keren maar ook om te streven naar het realiseren van positieve ontwikkelingen.

Kenmerken van onze aanpak zijn daarbij:

- Mensen in heel Nederland die zich inzetten voor hun leefomgeving ondersteunen met informatie en raad en daad;
- Deze mensen waar mogelijk bij elkaar brengen, zodat een netwerk ontstaat waarin ze van elkaar kunnen leren en elkaar kunnen motiveren;
- Zorgen dat de informatie die mensen nodig hebben om mee te kunnen denken en praten goed beschikbaar komt. Volgens ons moet alle relevante informatie digitaal en gratis toegankelijk zijn;
- Nieuwe milieuproblemen bestuderen en zoveel mogelijk mensen daarover informeren en mee laten denken;
- Inspreken en beroep instellen;
- Bij dit alles samenwerken met milieu- en bewonersgroepen, overheden en andere organisaties;
- De activiteiten op een efficiënte en effectieve wijze uitvoeren.

In het onderstaande overzicht zijn onze activiteiten uit 2015 op een rijtje gezet. Het was een vol jaar waarin we, met dank aan onze leden en vrijwilligers, veel konden realiseren. Dit jaarverslag is een samenvatting. Op onze website, www.leefmilieu.nl staat meer en gedetailleerdere informatie.

Registratie van klachten gezondheid en milieu

Juni 2015 is de jaarrapportage klachten gezondheid en milieu opgemaakt over het jaar 2014. In 2014 zijn 393 meldingen gedaan, het grootste deel (302) over laagfrequent geluid. Overlast door luchtvervuiling, geur en een stijgend aantal meldingen over elektromagnetische straling, bepaalden verder het beeld van de milieuklachten in 2014. De milieuoverlast veroorzaakt onder meer concentratieproblemen, slecht slapen, vermoeidheid en hoofdpijn. Het treft mensen in hun eigen huis, er is geen ontkomen aan, en dit veroorzaakt veel stress.

In enkele gevallen lukt het melders met aanhoudende inzet en bundeling van krachten om enige beweging te krijgen in de betrokken instanties, maar veel te vaak ontbreekt het nog aan herkenning en erkenning van de serieuze problemen. Niet zelden werd als 'oplossing'

'Het is een aanhoudende nachtmerrie, waaruit ontwaken vrijwel onmogelijk lijkt' (citaat van LFG-gehinderde)

gesuggereerd dat men maar moet verhuizen, een klap in het gezicht van de betrokkenen.

De roep om wet- en regelgeving en goede methoden om (zelf) de overlast te meten blijft. Het rapport 'Meldingen 2014' is naar GGD-en, de ministeries verantwoordelijk voor milieu en gezondheid en de Gezondheidsraad gestuurd. Ook de melders en andere geïnteresseerden hebben het rapport ontvangen.

Burgernetwerkacademie

In 2015 hebben we drie, heel diverse, bijeenkomsten georganiseerd in het kader van de burgernetwerkacademie. De onderwerpen waren:

- Wat is er mis met het 'Programma Aanpak Stikstof (PAS)?'
- Werkconferentie 'Laagfrequent geluid, van probleem naar oplossing'.
- Mediatraining 'Hoe breng ik mijn boodschap over?'

De mediatraining was een heel nieuw soort training die we gegeven hebben waarbij de deelnemers voor de camera konden oefenen. De reacties van de deelnemers waren zeer positief. Ook de andere bijeenkomsten zijn goed ontvangen; de inhoud van de presentaties, maar zeker ook de contacten met andere deelnemers en aanwezige deskundigen geven de mensen bruikbare informatie en ook moed om weer verder te gaan.

Verzoeken tot hulp van groepen of individuele burgers bleven ook in 2015 binnenkomen. Waar we konden hebben we de mensen op weg geholpen en/of doorverwezen, maar wij blijven ook aangegeven dat onze vrijwilligerscapaciteit beperkt is en we dus niet alles kunnen.

Laagfrequent Geluid

Laagfrequent geluid is een belangrijk onderwerp voor de vereniging. In het najaar van 2015 hebben we, in samenwerking met de stichting Laagfrequent geluid en Edwin Buikema van bureau Peutz, de werkconferentie 'Laagfrequent geluid, van probleem naar oplossing' georganiseerd. Zo'n 25 deskundigen wisselden die middag mogelijke oplossingen uit, deelden hun kennis en ervaring en maakten plannen om elkaar te versterken. Al is duidelijk dat de problematiek nog lang niet opgelost is, het was bemoedigend dat er deskundigen zijn die de schouders eronder zetten en dat er dan in concrete cases wél oplossingen gevonden kunnen worden. Op de website van Leefmilieu zijn alle presentaties van de werkconferentie beschikbaar gesteld.

De mensen die bellen en mailen vanwege overlast door LFG hebben we zo goed mogelijk tips gegeven om zelf mee verder te gaan.

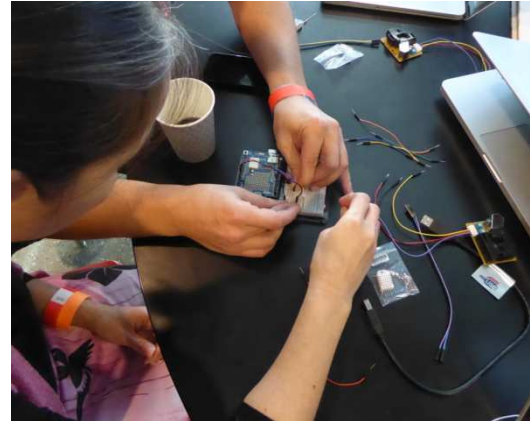
Leefmilieu neemt deel aan de klankbordgroep van de subsectie laagfrequent geluid van de VVM.

Luchtkwaliteit

Luchtkwaliteit blijft een continu aandachtsgebied van de vereniging. Begin 2015 is in de gemeente Nijmegen gepleit voor strenger beleid om overlast door houtstook tegen te gaan. Dit hebben we gedaan door inspraak te leveren in de burgerronde bij de gemeente en een interview bij radio

Nijmegen 1. De problemen met houtstook kwamen ook naar voren in ons rapport Meldingen 2014 en is daarmee ook onder de aandacht gebracht bij ministerie, GGD'en en een Gezondheidsraad.

Leefmilieu heeft zich ook verdiept in het zelf meten van luchtverontreiniging, specifiek fijn stof, omdat hier steeds meer vraag naar is en het de trend van de toekomst lijkt. De voorzitter heeft over het belang van zelf meten een presentatie gehouden op een expertbijeenkomst van Geonovum. En we hebben deelgenomen aan een 'do-it-yourself'-bijeenkomst over het zelf bouwen van sensoren, georganiseerd door Geonovum. Er is een Dyllos (fijn stof meter) aangeschaft om ervaringen mee op te doen en om deze bijvoorbeeld te gaan inzetten bij mensen die behoefte hebben aan metingen in hun eigen situatie.

Leefbaar Buitengebied

In 2015 heeft Leefmilieu in samenwerking met juristen van Van Hoof Advies en Wösten Juridisch Advies, meer dan 100 Natuurbeschermingswetvergunningen van de provincie Utrecht aangevochten bij de Raad van State. Ook bij enkele in andere provincies is dit gedaan, maar het zwaartepunt lag op Utrecht. Juist deze provincie voerde wat ons betreft een onjuist beleid in het verschaffen van de vergunningen. Het bleek namelijk dat zij 'oude rechten' van boeren die gestopt waren, weg gaf in nieuwe vergunningen, maar soms waren deze rechten al vervallen of waren veel lager dan de provincie beweerde. Ook werd de boekhouding van deze rechten niet goed gevoerd. Het gevolg van dit beleid was dat veel natuurgebieden een veel hogere stikstofbelasting zouden krijgen dan goed voor ze was. Ook werden kleine deposities van stikstof helemaal niet meegerekend. De rechter gaf de juristen en Leefmilieu in ongeveer 90% van de gevallen gelijk! Deze nieuwe vergunningen zijn dus vrijwel allemaal vernietigd. Helaas verkondigde de provincie Utrecht vervolgens vol trots dat alle vergunningen waar geen beroep tegen was aangetekend, wel definitief waren. Een ongepaste uitspraak waarover een boze brief gestuurd is naar Gedeputeerde Staten van de Provincie Utrecht.

Inmiddels is de wetgeving veranderd. Het Programma Aanpak Stikstof (PAS) is in werking getreden en het is de vraag wat dit nu betekent voor alle vernietigde vergunningen. Ook het PAS biedt volgens ons onvoldoende bescherming voor de natuur en we moeten dus bekijken hoe we kunnen voorkomen dat alsnog alle gevraagde uitbreidingen gelegaliseerd zullen worden ten koste van de natuur.

Dat het anders kan, hebben we gezien tijdens een excursie naar een kringloopboer in Broekland.

Kringloopboeren rijden alleen mest van de eigen koeien uit, zij voeren dus een grondgebonden bedrijf, en gebruiken nauwelijks antibiotica en krachtvoer. Deze boeren sluiten de mineralenkringloop op hun eigen terrein, waardoor de milieubelasting van hun bedrijf vele malen kleiner is.

Pesticiden en biociden

Het RIVM leidt een onderzoek naar blootstelling van omwonenden aan gewasbeschermingsmiddelen dat meerdere jaren zal duren. Leefmilieu neemt deel aan de klankbordgroep voor dit onderzoek. Dit jaar is input geleverd op het advies van de klankbordgroep over het onderzoek en de keuze van stoffen van de biomonitoring.

Vergunningen

De vereniging Leefmilieu is betrokken bij procedures en overleggen rond vergunningverlening en handhaving. Enkele voorbeelden uit 2015:

Leefmilieu heeft deelgenomen aan een mediationtraject met Dura Vermeer over de puinbreker in Nijmegen. Deze veroorzaakt geluid- en stofoverlast in de wijk en de insteek van het mediationtraject was om gezamenlijk tot een oplossing van dit probleem te komen. Leefmilieu heeft sterke inbreng gehad bij het aspect stofoverlast. Het traject is succesvol afgerond met onder andere afspraken over de herindeling van het terrein en verandering van de storthoogte van het puin. De afspraken zijn in de nieuwe vergunning verwerkt.

De vergunning, door ons aangevochten, van het 22 ha grote afvalverwerkingsbedrijf

Reiling/Driessen te Heeze-Leende is bij de rechtbank in Den Bosch vernietigd en later bij de Raad van State weer geschorst. Dat was teleurstellend. Op dit moment worden er voor het terrein nieuwe initiatieven ontwikkeld met een nieuwe eigenaar, al zijn de onderhandelingen daarmee nog niet afgerond. Een betere inzet voor wat betreft milieuvergunningverlening blijft nodig om de milieuoverlast voor de omwonenden tot een aanvaardbaar niveau terug te brengen. Op dit moment wordt er vooral gesproken over uitbreidingen, zoals van de vrachtwagenbewegingen en dat staat daarmee op een gespannen voet. MOB werkt namens Leefmilieu aan deze zaak,

Bijeenkomsten en samenwerking

De vereniging Leefmilieu werkt graag en veel met anderen samen.

- Individuele burgers die last hebben van een milieuvraagstuk worden ondersteund en met elkaar in contact gebracht.
- Met verschillende professionals (MOB, Van Hoof Advies, Wösten Juridisch Advies) wordt samengewerkt rond vergunningen van bedrijven en de daaraan verbonden regelgeving.
- Met bedrijven die daar prijs op stelden is (voor)overlegd over de vergunnings situatie, zoals bijvoorbeeld met GDF Suez, Dura Vermeer, NXP en Mead Johnson.
- In Nijmegen neemt de vereniging Leefmilieu van oudsher deel aan milieu-overleggen zoals het Kronenburgerforum: in dit overleg worden de gezamenlijke activiteiten van de gemeente

Beuningen en Nijmegen op milieugebied besproken, samen met vertegenwoordigers van andere milieugroepen en bedrijven.

- Leefmilieu neemt deel aan de landelijke Klankbordgroep risico's nanomaterialen. In deze klankbordgroep die onder leiding staat van het ministerie van Infrastructuur en Milieu komen vertegenwoordigers van bedrijfsleven, overheid en milieuorganisaties samen om informatie uit te wisselen en inbreng te leveren op het beleid. Ook neemt Leefmilieu deel aan het Europese project Nanodiode, waarvan de Nederlandse afdeling zich richt op de toepassingsmogelijkheden van nanomaterialen en nanotechnologie voor water en waterzuivering.
- In samenwerking met HEAL (Health and Environment Alliance) is een brief gestuurd aan onze Europarlementariërs om hen te vragen geen vertraging toe te staan in de onderhandelingen over de nationale emissieplafonds (NEC).

Organisatie vereniging

- De Nieuwsbrief is in 2015 jaar vier maal verschenen en toegezonden aan onze leden en andere geïnteresseerden die zich geabonneerd hebben op de digitale nieuwsbrief.
- Het belang van Twitter voor communicatie lijkt af te nemen, maar we blijven voorlopig wel actief op Twitter (140 volgers) om onze activiteiten onder de aandacht te brengen.
- De internetsite (www.leefmilieu.nl) is goed actueel gehouden. Van zeer veel activiteiten is snel een kort bericht te vinden op de website en ook uitspraken van zaken van Leefmilieu zijn na te lezen. De site wordt veelvuldig bezocht en het is duidelijk dat steeds meer mensen ons weten te vinden via de website. Een mooie erkenning voor de website kwam van de Koninklijke Bibliotheek, die aangegeven heeft de website te zullen gaan archiveren als onderdeel van Nederlands cultureel erfgoed.
- Leefmilieu is regelmatig genoemd in, of benaderd voor, publicaties o.a. in De Gelderlander, Eindhovens Dagblad, Brabants Dagblad, vakbladen (zoals de Boerderij, Nieuwe Oogst) en lokale radio- en tv programma's gericht op lokale thema's.
- Leefmilieu was in 2015 lid van de Europese Milieuorganisaties *Health and Environment Alliance* (HEAL) en *ECOS*, een organisatie die zich inzet voor de inbreng van milieu-informatie in het standaardisatieproces.

Health and
Environment
Alliance

Activiteitenplan voor 2016

- Leefmilieu bestaat in augustus 25 jaar, een **lustrumjaar** dus. Gedurende het jaar zullen we op verschillende manieren aandacht besteden aan dit lustrum.
- De **Burgernetwerkacademie** wordt zeer gewaardeerd en wordt in 2016 voortgezet. We willen drie bijeenkomsten organiseren over verschillende onderwerpen, de gedachten gaan op dit moment uit naar de volgende onderwerpen:
  - Smart Emissions, het nieuwe (zelf) meten
  - Blootstelling omwonenden aan gewasbeschermingsmiddelen, hoe voorkom je dat?De ervaring leert dat de uiteindelijke onderwerpen in de loop van het jaar vastgesteld worden, aan de hand van de actuele behoefte. Binnen de mogelijkheden van tijd en capaciteit zullen de vele vragen van burgers die binnenkomen beantwoord worden.
- De **registratie van klachten gezondheid en milieu** wordt dit jaar nog voortgezet. We bekijken dit jaar of en in welke vorm we de registratie voort willen zetten. Het meldingen verslag over het afgelopen jaar 2015 zal verspreid worden naar relevante overheden, GGD-en, media en belangstellenden.
- We blijven werken aan de doelen voor **LFG**: vastgestelde meetprotocollen, landelijke wetgeving en het mogelijk maken van vaststellen van de persoonlijke gevoeligheid voor laagfrequent geluid. De samenwerking met de subsectie van de VVM en de Stichting Laagfrequent geluid zal worden voortgezet.
- Onze activiteiten in het kader van de bescherming van de natuur zullen we voortzetten ook al is het juridische kader met het ingaan de PAS (Programma Aanpak Stikstof) sterk veranderd.
- Oude en nieuwe milieuvraagstukken zullen onze aandacht houden. Denk aan **luchtkwaliteit (houtstook), laagfrequent geluid, pesticiden en natuurbescherming**. Wij zullen daarbij steeds een open oog houden voor de nieuwe nog onderbelichte thema's die op ons af komen. We willen daarbij de komende jaren meer ervaring op gaan doen met het zelf meten.
- Ook zullen we betrokken blijven bij **vergunning**trajecten van bedrijven die een grote milieu-impact of overlast veroorzaken.
- Het actueel houden van de **website** blijft een belangrijke activiteit en daarnaast zullen we ook in 2016 weer 4 Nieuwsbrieven uitbrengen.
- In alle gevallen zullen middelen als communicatie, overleg, lobbyen, samenwerking met andere organisaties en juridische procedures deel uit maken van de mix aan activiteiten waarmee wij milieukwesties aanpakken. Wij hopen dat we daarbij de groei in leden en vrijwilligers verder kunnen voortzetten.